

vrienden van expertisecentrum euthanasie

Rapport inzake de
Jaarrekening 2022

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1. Bestuursverslag	
Algemeen	2
Financieel	8
Toekomst	9
2. Jaarrekening	
2.1 Balans per 31 december 2022	11
2.2 Staat van baten en lasten over 2022	13
2.3 Toelichting verschillen tussen realisatie en begroting 2022	13
2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	14
2.5 Toelichting op de balans	17
2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten	19
3. Overige gegevens	
3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	23

Bestuursverslag 2022 | Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie

Het bestuur van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie biedt hierbij haar Jaarrekening aan voor het boekjaar dat eindigde op 31 december 2022.

ALGEMEEN

Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie (hierna: VvEE) is onlosmakelijk verbonden aan Expertisecentrum Euthanasie (hierna: EE). VvEE ondersteunt EE in morele en financiële zin. Het streven is dat de zorgverlening van EE vergoed wordt uit de basis zorgverzekering. Daarmee worden echter niet alle kosten gedekt. De in totaal 12.143 vrienden (donateurs) maken extra werkzaamheden, diensten en investeringen van EE mogelijk. EE gebruikt de steun van VvEE voor ontwikkeling en innovatie van haar zorgverlening en organisatie en voor de ontwikkeling van deskundigheid van de beroepsgroep op het gebied van euthanasie. Ook maakt zij wetenschappelijk onderzoek mogelijk. Deze activiteiten passen bij de doelstellingen van EE.

Doelstellingen

De doelstellingen van stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie:

- Het financieel mogelijk maken van hulpverlening aan mensen die ondraaglijk en uitzichtloos lijden en die hun vraag naar levensbeëindiging niet gehonoreerd zien door hun behandelend arts en daardoor een beroep doen op EE;
- Het geven van voorlichting over levensbeëindiging dan wel euthanasie bij ondraaglijk en uitzichtloos lijden in het algemeen en het werk van EE in het bijzonder;
- Het beter beschikbaar krijgen van de hulp bij levensbeëindiging en het bevorderen van een beter gebruik van de mogelijkheden die wetgeving daartoe biedt;
- Het financieren van de ontwikkeling van de organisatie van EE, van de expertisefunctie en de deskundigheid van de medewerkers van EE.

Kernactiviteiten

Het bestuur van VvEE geeft invulling aan deze doelstellingen met de volgende activiteiten die gefinancierd worden uit donaties van de Vrienden:

- Het subsidiëren van projecten van EE die het zorgverleningsproces, de organisatie of de deskundigheid van haar medewerkers verbeteren;
- Het subsidiëren van projecten van EE die de deskundigheid van de beroepsgroep bevorderen;
- Het subsidiëren van wetenschappelijk onderzoek binnen het werkgebied van EE;
- Het verzorgen van (digitale) informatiebijeenkomsten voor de vrienden;
- Het uitgeven van nieuwsbrieven voor de vrienden;
- Het voorzien in de behoefte aan werkkapitaal van EE;
- Het opvangen van verliezen van EE en in stand houden van voldoende algemene reserves.

Juridische structuur

De stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie is een stichting en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 64725367, en is gevestigd aan de Eisenhowerlaan 104 te 2517 KL Den Haag.

Interne organisatiestructuur

Het (onbezoldigde) bestuur van VvEE wordt gevormd door:

De heer P.P.W Swildens, voorzitter

- Geen nevenactiviteiten

Mevrouw G.M.M. van den Berg, secretaris

- secretaris ledenadviesraad NVVE

De heer J. de Haan, penningmeester

- fiscaal adviseur Red Tax Specialists BV in 's-Hertogenbosch
- bestuurslid tennisvereniging
- auteur bij de fiscale periodieken NTFR (Nederlands tijdschrift voor fiscaal recht) en FutD (Fiscaal up to Date)

Mevrouw M.G.A. van Moll, plv. secretaris

- geen nevenactiviteiten

Mevrouw H.E. van Tuil, plv. penningmeester

- mediator gespecialiseerd in arbeidsconflicten
- extern vertrouwenspersoon onderwijs, uitgezonderd leerlingen
- buurtbemiddelaar Utrechtse Heuvelrug via Welzijn Amersfoort

De stichting heeft geen medewerkers in dienst maar wordt ondersteund door medewerkers van EE.

Belangrijkste elementen van het gevoerde beleid

In oktober 2022 vierde EE het tweede lustrum met een symposium. VvEE heeft hiervoor een aanvullende financiële bijdrage beschikbaar gesteld. Samen met collega's, oud-medewerkers, collega's uit het veld en stakeholders werd teruggeblikt op de afgelopen jaren. Ook kwamen actuele onderwerpen aan bod, zoals orgaandonatie bij euthanasie en euthanasieverzoeken bij psychisch lijden. De mooie en inspirerende verhalen illustreerden het belang van waardig kunnen sterven als het lijden ondraaglijk is geworden. Het gevoel overheerst dat de euthanasiezorg in Nederland een grote verworvenheid is waar we erg zuinig op moeten zijn.

Gelukkig kon de overheid in 2022 de COVID-19 maatregelen afschalen. Hierdoor konden we weer bijeenkomsten organiseren waarbij de Vrienden elkaar fysiek konden ontmoeten.

In de kernactiviteiten van VvEE was er in 2022 sprake van de volgende activiteiten en ontwikkelingen:

1. Het bijdragen aan de deskundigheidsbevordering en het ondersteunen van de beroepsgroep

Via scholing kunnen artsen zich bekwamen in het behandelen van euthanasieverzoeken bij meer complexe aandoeningen. VvEE heeft digitalisering van een van de nascholingen voor artsen mogelijk gemaakt, namelijk 'Euthanasie in de praktijk'.

Naast de nascholingen begeleidt EE artsen in het zelf onderzoeken van een euthanasiewens. Een hulpvrager hoeft zich dan niet te wenden tot een voor hem of haar onbekende behandelaar. Daartoe worden consulenten euthanasie aangeboden door EE. Dit zijn zeer ervaren artsen en verpleegkundigen die reguliere behandelaren kunnen

informereren, begeleiden en bijstaan bij een euthanasietraject. VvEE levert hieraan een financiële bijdrage.

Het was in 2022 bij EE drukker dan ooit. In 2022 groeide de vraag naar de inzet van een consulent van 395 naar 485. En ontving EE 4.159 hulpvragen. In meerdere maanden bedroeg het aantal hulpvragen om en nabij de vierhonderd. De medewerkers deden hun best zoveel mogelijk verzoeken in behandeling te nemen. In totaal is 1.240 keer euthanasie uitgevoerd. VvEE ondersteunt waar mogelijk en nodig het werk van EE.

EE is met de verzekeraars in gesprek om de kosten van de inzet van consulenten via de zorgverzekering gedekt te krijgen. VvEE ondersteunt dit. Wanneer dit zou lukken dan zou VvEE de inzet van consulenten door EE niet meer financieel hoeven te ondersteunen. De middelen die daardoor beschikbaar komen, kan VvEE inzetten voor inhoudelijke projecten of activiteiten op het gebied van euthanasiezorg. Bovendien kan reguliere financiering eraan bijdragen dat behandelaren eerder geneigd zijn zelf een verzoek om euthanasie van een patiënt te onderzoeken en eventueel uit te voeren.

2. Organisatie van informatiebijeenkomsten voor de Vrienden

Ook in 2022 hebben we Vriendenbijeenkomsten georganiseerd. Deze bijeenkomsten hebben als doel om Vrienden te informeren over het werk van EE en ontwikkelingen op het gebied van de euthanasiezorg. Ook bieden deze bijeenkomsten een gelegenheid aan Vrienden om elkaar te ontmoeten.

De Vriendenbijeenkomsten in 2022 waren op 19 augustus en op 28 oktober. De bijeenkomst van 19 augustus stond in het teken van de thema's 'duo-euthanasie' en 'dementie'. Hieraan hebben 65 personen fysiek deelgenomen en 136 digitaal. De bijeenkomst op 28 oktober 2022 ging over de thema's 'psychiatrie' en 'stapeling van medische klachten'. Hieraan namen 78 personen fysiek aan deel en 68 digitaal.

De beide Vriendenbijeenkomsten hadden een hybride opzet. Dit wil zeggen dat deelnemers ervoor kunnen kiezen om fysiek bij de bijeenkomsten aanwezig te zijn of om er digitaal aan deel te nemen. Deze hybride opzet is goed bevallen. We gaan daar in 2023 mee door.

De Vriendenbijeenkomst van 19 augustus 2022 was de eerste fysieke bijeenkomst sinds het ingaan van de landelijke coronamaatregelen in 2020. We hebben dit moment gemarkeerd door de deelnemers aan de bijeenkomst het boek 'Ook dokters gaan dood' cadeau te doen. Ook Vrienden die niet bij deze bijeenkomst waren, konden het boek via VvEE bestellen. Dit boek is geschreven door wijlen Jenne J. Wielenga. De heer Wielenga heeft als medisch specialist, arts en medisch manager bij EE gewerkt. Het boek bevat een zeer persoonlijk relaas, waarin de heer Wielenga uitlegt wat hij van zijn patiënten geleerd heeft. En ook hoe religie en filosofie ons kunnen helpen om te gaan met onze sterfelijkheid.

In 2022 hebben we ook twee webinars gehouden. Op 25 maart een webinar met als thema 'Euthanasie bij oncologie'. En op 20 mei een webinar met als thema 'Consulent en euthanasie'.

3. Deskundigheid van de medewerkers van Expertisecentrum Euthanasie

Het werkgebied van EE is zo specifiek dat er in Nederland vrijwel geen scholing voor aangeboden wordt. Dit is de reden dat EE zelf voorziet in zijn deskundigheidsbevordering. VvEE subsidieert de deskundigheidsbevordering voor de medewerkers van EE. In 2022 betrof dit een bijdrage van € 100.000.

De deskundigheidsbevordering heeft drie belangrijke componenten:

- a. Starttraining: een verplichte vierdaagse training (met aanvullende terugkomdag) die aangeboden wordt aan alle medewerkers die starten met hun werkzaamheden bij EE.
- b. Periodieke intervisie¹ bijeenkomsten: deze worden in drie regio's viermaal per jaar aangeboden en begeleid door professionals.
- c. Studiedagen: In 2022 zijn drie studiedagen gehouden. De eerste, gehouden op 1 april, had als thema: 'over lijden'. Het was die dag 20 jaar geleden dat de euthanasiewet het levenslicht had gezien. De tweede studiedag was op 1 juli en had als thema 'onze waarden; zorgzaam en zorgvuldig'. Het thema van de derde studiedag op 11 november was 'aanhoudende lichamelijke klachten en tinnitus'.

4. **Relatiebeheer VvEE: werven nieuwe Vrienden, nieuwsbrieven en donatiebrieven**

Werven nieuwe Vrienden

In 2022 heeft VvEE advertenties in verschillende bladen geplaatst met als doel om nieuwe Vrienden te werven. Ook is gesproken over hoe het werven van Vrienden verder ontwikkeld kan worden. De bedoeling is om in 2023 een wervingsplan vast te stellen. Daarin zal er ook aandacht zijn voor moderne methoden voor het werven van Vrienden - donateurs.

Nieuwsbrief 'Vrienden voor het leven' en donatiebrief

In 2022 werden drie nieuwsbrieven uitgegeven. In de nieuwsbrieven zijn de vrienden geïnformeerd over de activiteiten en ontwikkelingen van EE en van de VvEE. Dit is een van de manieren waarop het contact met alle vrienden onderhouden. Ook is er in mei en in november een donatiebrief naar alle Vrienden uitgegaan.

5. **Relatiebeheerder EE**

In de zomer van 2021 is EE gestart met een relatiebeheerder. Deze functie wordt initieel voor twee jaar mogelijk gemaakt door VvEE. De relatiebeheerder is verantwoordelijk voor het leggen en onderhouden van contacten met instellingen (in 2021 en 2022 voornamelijk GGZ instellingen). Het doel is het bespreekbaar maken van het ontwikkelen van euthanasiebeleid door GGZ-instellingen en het helpen ontwikkelen van kennis over euthanasie in de instelling. In 2022 is de inzet van de relatiebeheerder geëvalueerd. De rol van relatiebeheerder blijkt een waardevolle aanvulling te zijn op de functies binnen EE. De relatiebeheerder wordt door de GGZ-instellingen goed ontvangen en er is veel beweging in het GGZ-veld op het gebied van euthanasie. Wel is gebleken dat het een proces is dat veel tijd en energie kost en dat elke GGZ-instelling haar eigen tempo heeft. Het blijkt dan ook niet mogelijk te zijn dat één relatiebeheerder naast de GGZ-instellingen ook een netwerk opbouwt binnen de eerstelijnszorg. In 2023 neemt het bestuur van VvEE een besluit over voortzetting en mogelijk uitbreiding van het project relatiebeheerder EE.

6. **Wetenschappelijk onderzoek**

VvEE maakt wetenschappelijk onderzoek met de data van EE mogelijk door het subsidiëren van de functie begeleider wetenschappelijk onderzoek. EE beschikt over unieke data, waar onderzoekers onder voorwaarden gebruik van kunnen maken. Hiertoe is 'beleid wetenschappelijk onderzoek' vastgesteld. In 2022 is de Commissie Wetenschappelijk Onderzoek Expertisecentrum Euthanasie ingesteld. Deze bestaat uit medewerkers van EE en twee externe wetenschappers. In 2022 zijn er verschillende

¹ Intervisie is een georganiseerd gesprek tussen mensen die werkzaam of in opleiding zijn in hetzelfde vakgebied. Onderwerp van gesprek zijn de verrichte werkzaamheden en de daaraan gerelateerde problemen, oogmerk is dat de deskundigheid van de betrokkenen wordt vergroot en de kwaliteit van het werk verbetert. Anders dan bij supervisie is er geen hiërarchische situatie waarin iemand de leiding heeft. (Bron: wikipedia)

onderzoeken afgerond of gestart. Enkele onderzoeken hebben geleid tot artikelen die gepubliceerd zijn in internationale vakbladen, zoals:

- *Reasons of doctors for not granting a request for euthanasia*. In: British Journal of General Practitioners. Auteurs: Caroline van den Ende, Eveline M. Bunge. Jennifer Eeuwijk, Suzanne van de Vathorst.
- 2 artikelen over rouw na levensbeëindiging op verzoek wegens ernstige psychische stoornissen:
 - *“Only One Way Out” Partners’ Experiences and Grief Relaten tot he Death of Their Loved One by Suicide or Physician-Assisted Dying Due to a Mental Disorder*. In: Frontiers in Psychiatry, 13. Auteurs: Snijdewind M.C., de Keijser J., Casteelen, G., Boelen P.A., Smid G.E.,
 - *“I lost so much more than my partner”, Bereaved partners’ grief experiences following suicide or physician-assisted dying in case of a mental disorder*. In: BMC Psychiatry, 22 (1), 454. Auteurs: Snijdewind M.C., de Keijser J., Casteelen, G., Boelen P.A., Smid G.E
- *Requests for euthanasia of assisted suicide of people without (severe) illness*. In: Health Policy. Auteurs: Vera E van den Berg, Margot L. Zomers, Ghislaine JMW van Thiel, Carlo JW Leget, Johannes JM van Delden, Els J van Wijngaarden.

7. **Flexibilisering van werkplekken Expertisecentrum Euthanasie**

In 2021 en deels in 2022 moesten de medewerkers van EE vanwege de coronamaatregelen geregeld thuis werken. VvEE heeft het mede mogelijk gemaakt dat de medewerkers konden worden voorzien van een prettige en verantwoorde thuiswerkplek, met laptop, online telefoniemogelijkheden, meerdere beeldschermen, een bureaustoel etc.

In het kader van de flexibilisering van het werk is het kantoor aan de Eisenhowerlaan in Den Haag in 2021 verbouwd. Er zijn flexibele werkruimten gecreëerd alsmede mogelijkheden om elkaar te ontmoeten. In 2022 zijn er nog enkele afrondende werkzaamheden uitgevoerd. VvEE heeft hieraan een financiële bijdrage geleverd.

8. **Expertisecentrum Euthanasie voorzien van werkkapitaal**

Dankzij de hulp van VvEE heeft EE geen externe financiers nodig.

9. **Het opvangen van verliezen van Expertisecentrum Euthanasie**

Het beleid van EE om met verzekeraars kostendekkende tarieven voor de hulpverlening af te spreken, is succesvol geweest. VvEE heeft evenwel, onder meer als gevolg van het systeem van de zorgverzekeraars, EE financiële ondersteuning gegeven.

Lerende organisatie

EE is een lerende organisatie. Dat betekent dat projectplannen worden voorgelegd, resultaten gemonitord en besproken met het bestuur van VvEE. Voortgangsrapportages worden (ten minste) twee keer per jaar besproken in de bestuursvergadering. Uit deze besprekingen kunnen leerpunten naar voren komen, die bij de volgende te subsidiëren activiteiten worden meegenomen om de processen en uitkomsten te optimaliseren. Jaarlijks wordt er verantwoording afgelegd over de uitgevoerde projecten en stelt het bestuur deze vast.

Overleg VvEE – EE

In 2022 hebben het bestuur van VvEE en de raad van bestuur van EE vier maal met elkaar formeel overleg gehad. Daarin is gesproken over:

- Vaststelling jaarstukken 2022, accountverslag en verslag auditcommissie
- Vaststelling begroting 2023
- Financiële maandrapportages en tussentijdse operationele rapportage
- Actualisering norm voor weerstandsvermogen EE
- Stand van zaken projecten van EE die VvEE financiert
- Subsidieverzoeken, onder andere het initiatief 'In Liefde Laten Gaan'
- Werven Vrienden en donatiebrieven
- Vriendenbijeenkomsten en webinars 2022
- Geschenk aan de Vrienden van het boek 'Ook dokters gaan dood'
- Voorstel Oudgedienden EE
- Vriendenbijeenkomsten
- Juridische bijstand
- Patiëntenzorg, feiten en cijfers 2022
- Consultatie & Opleiding
- Communicatie en samenwerking
- RTE-jaarverslag
- Subsidie onderzoek herstelgerichte zorg patiënten met psychisch lijden en een euthanasiewens, diens naasten en hulpverleners
- Update activiteiten relatiemanager en begeleider wetenschappelijk onderzoek
- Evaluatie functie relatiebeheerder
- Oprichting Verwantenraad
- Euthanasiecode
- Jaarplanning 2023

FINANCIEEL 2022

Inkomsten, uitgaven en resultaten

Donateurs (Vrienden) zorgen voor de financiële middelen van de VvEE. Hoewel de stichting in principe ook bij bedrijven, vermogensfondsen en andere maatschappelijke organisaties zou kunnen werven, heeft zij ook afgelopen jaar uitsluitend geworven onder particulieren. Hiertoe is een netwerk ontwikkeld van een kleine 13.000 vrienden, die door middel van donaties en schenkingen de VvEE financieel ondersteunen. Een deel van hen heeft de stichting gemachtigd een financiële bijdrage van hun bankrekening te incasseren. De VvEE ontvangt ook bijdragen uit erfenissen.

In 2022 heeft VvEE een totaalbedrag ontvangen van € 881.628, waarvan € 294.382 aan eenmalige giften van particulieren en enkele stichtingen, € 298.262 aan vaste bijdragen en € 288.984 aan nalatenschappen.

Van deze inkomsten heeft de VvEE 2,21% besteed aan fondsenwerving in de vorm van incassokosten en portokosten voor donatiebrieven.

Aan doelstellingen heeft de stichting € 782.329 besteed. De grootste besteding is aan de consulent euthanasie. Hieraan is in 2022 € 421.590 uitgegeven. Er zijn gesprekken gaande tussen zorgverzekeraars en EE om de consulent vanuit de basisverzekering te financieren. Naast aan de consulent is er € 58.958 uitgegeven aan voorlichtingsactiviteiten zoals nieuwsbrieven en (digitale) bijeenkomsten. Tot slot zijn er projecten gefinancierd op het vlak van relatiemanagement GGZ, coördinatie wetenschappelijk onderzoek, en is er bijgedragen aan de kosten van het symposium dat gehouden is vanwege het 2^e lustrum van EE.

Het CBF stelt normen aan de bezoldiging van het bestuur. VvEE zelf heeft een onbezoldigd bestuur. De bezoldiging van de bestuurder van Expertisecentrum Euthanasie valt binnen de WNT-norm.

Financiële positie

Gedurende 2022 heeft Expertisecentrum Euthanasie meermaals gebruik gemaakt van de rekeningcourantrelatie met VvEE. In het eerste kwartaal is er vaak sprake van vertraging in betaling door zorgverzekeraars vanwege aanpassingen van afspraken in de IT-systemen. Dit leidt tot een kortstondige vraag naar liquiditeit. De tweede keer is het gevolg van de uitbetaling van de vakantietoeslag in mei. Ook hier springt VvEE bij in de vorm van liquiditeit.

Om geldstromen van zorgverzekeraars en donateurs (nalatenschappen, legaten) niet te vermengen, worden de donaties beheerd door VvEE.

De reserves van VvEE staan op betaal- en spaarrekeningen van de ING, ASN en de Triodos bank. Deze zijn bestemd om risico's bij de Expertisecentrum Euthanasie op te kunnen vangen en om bij te dragen aan de doelstelling van de organisatie.

Voornaamste risico's en onzekerheden

Het aantal vrienden daalt in absolute aantallen, terwijl de opbrengsten exclusief nalatenschappen zijn gestegen. Toch is de daling van het aantal vrienden een risico voor de stichting, aangezien de stichting voor haar inkomsten volledig afhankelijk is van donateurs. Een pandemie, economische recessie, of maatschappelijke context, bijvoorbeeld waarbij euthanasie in het algemeen of Expertisecentrum Euthanasie in het bijzonder negatief in het nieuws komt, kunnen gevolgen hebben voor het aantal en de omvang van de donaties. Daarom zijn we een wervingscampagne gestart voor extra vrienden. Deze loopt ook in 2023 door.

TOEKOMST

Verwachte gang van zaken

De VvEE verwacht in 2023 voor circa € 685.000 aan Expertisecentrum Euthanasie toe te kennen voor de uitvoering van projecten. Daarnaast zijn er verwachte kosten op het gebied van nieuwsbrieven en (digitale) bijeenkomsten en organisatiekosten. De verwachte kosten liggen hoger dan de begrote inkomsten. Dit leidt tot een verwachte afname van het vermogen. EE is in gesprek met zorgverzekeraars om de Consulent vanuit de basisverzekering te financieren. Dit zou ruim € 300.000 aan subsidies schelen en het tekort op de begroting oplossen.

Expertisecentrum Euthanasie

De groei in het aantal hulpvragen maakt het voor Expertisecentrum Euthanasie enerzijds noodzakelijk te investeren in optimalisatie van de organisatie. Anderzijds zijn er projecten begroot die de ontwikkeling in het aantal hulpvragen juist moet beheersen. Voorbeelden hiervan zijn Consulent euthanasie, waar een ervaren consulent van Expertisecentrum Euthanasie een arts met raad en daad terzijde staat, en de nascholing op het gebied van euthanasie voor huisartsen. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de steun van VvEE. Ook een tweede relatiebeheerder wordt aangetrokken om samenwerking met huisartsen te verbeteren en zo mogelijk meer patiënten door hun eigen arts te laten helpen.

Het doel is om in 2023 het vriendenbestand verder te ontwikkelen, zodat de VvEE aan haar doelstellingen kan blijven voldoen. Om de vrienden blijvend te betrekken, informeert de stichting hen ook in 2023 via nieuwsbrieven en webinars en fysieke bijeenkomsten.

2. JAARREKENING

2.1 Balans per 31 december 2022

(Na resultaatbestemming)

ACTIVA	31 december 2022		31 december 2021	
	€	€	€	€
Vorderingen	<u>403.020</u>	403.020	<u>35.343</u>	35.343
<i>Effecten</i>		-		-
<i>Liquide middelen</i>		2.094.558		2.552.765
Totaal activazijde		<u><u>2.497.578</u></u>		<u><u>2.588.108</u></u>

2.1 Balans per 31 december 2022

(Na resultaatbestemming)

PASSIVA	31 december 2022		31 december 2021	
	€	€	€	€
Reserves en fondsen				
Overige reserves	<u>2.226.387</u>		<u>2.186.141</u>	
		2.226.387		2.186.141
Kortlopende schulden				
Handelscrediteuren	9.848		896	
Overige schulden	254.118		390.827	
Te betalen bedragen	<u>7.225</u>		<u>10.243</u>	
		271.192		401.966
Totaal passivazijde		<u>2.497.578</u>		<u>2.588.108</u>

2.2 Staat van baten en lasten over 2022

	Realisatie 2022	Begroting 2022	Realisatie 2021
	€	€	€
Baten			
Baten van particulieren en instellingen	885.448	600.000	742.442
Overige baten	110	-	88
Som van de baten	885.558	600.000	742.530
Lasten			
Besteed aan doelstellingen	782.481	741.074	839.288
Wervingskosten	19.500	13.500	23.755
Kosten beheer en administratie	36.770	37.500	34.143
Som van de lasten	838.750	792.074	897.186
Saldo voor financiële baten en lasten	46.807	-192.074	-154.656
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-6.562	-11.000	-8.070
Saldo financiële baten en lasten	-6.562	-11.000	-8.070
Saldo van baten en lasten	40.245	-203.074	-162.726
Bestemming saldo van baten en lasten			
Toevoeging/ontrekking aan:			
Overige reserves	40.245	203.074-	162.726-
	<u>40.245</u>	<u>203.074-</u>	<u>162.726-</u>

Toelichting verschillen tussen realisatie en begroting 2022

Het resultaat van 2022 is € 243.000 beter dan begroot. Dit is vooral het gevolg van ontvangen nalatenschappen. De kosten voor projecten waren iets hoger dan begroot.

De kosten voor beheer en organisatie weken nauwelijks af van de begroting. Aan werving van nieuwe Vrienden is € 6.000 meer uitgegeven dan begroot.

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Voor de opstelling van de jaarrekening is de Richtlijn voor de Fondsenwervende organisaties (RJ 650) gevolgd.

De jaarrekening is opgesteld in euro's. Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rechtsvorm, inschrijving

De Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie is een stichting en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel te Den Haag onder nummer 64725367, vestigingsadres Eisenhowerlaan 104, 2517 KL Den Haag.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het op grond van algemene aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving voor het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

GRONDSLAGEN VOOR DE BALANSWAARDERING

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. **Liquide middelen**

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de stichting.

Overige reserves

Overige (vrije) reserves betreffen vrij besteedbare reserves ofwel het gedeelte van het eigen vermogen waarover de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de stichting is opgericht.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de bedragen waartegen de schuld moet worden afgelost. Onder de kortlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van minder dan één jaar.

2.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Baten

Onder baten wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar ontvangen donaties, giften, nalatenschappen en overige opbrengsten. De opbrengsten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Baten uit nalatenschappen

De organisatie dient baten uit nalatenschappen te verwerken in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Zij verwerkt voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten in het boekjaar waarin ze worden ontvangen als baten uit nalatenschappen. De omvang van een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de ontvangst kan worden gemaakt. Hiervan is in ieder geval sprake bij ontvangst van de akte van verdeling.

Bedrijfslasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Subsidies betreffen altijd incidentele subsidies en worden direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht zodra het bestuur de toekenning aan de subsidieontvanger heeft goedgekeurd.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -kosten van de bank.

2.5 Toelichting op de balans

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Vorderingen		
Rekening-courant Stichting Expertisecentrum Euthanasie	393.309	31.198
Nog te ontvangen bedragen	3.930	-
Overige vorderingen	2.420	-
Vooruitbetaalde bedragen	3.361	4.144
	<u>403.020</u>	<u>35.343</u>

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Liquide middelen		
ING Bank N.V.	111.571	423.479
Triodos Bank N.V.	211.910	84.333
ASN Bank	1.771.077	2.044.953
	<u>2.094.558</u>	<u>2.552.765</u>

Met de liquide middelen wordt de bedrijfsvoering gefinancierd. Ook worden de liquide middelen aangewend om bij te dragen aan de doelstelling van de stichting.

2.5 Toelichting op de balans

PASSIVA

STICHTINGSVERMOGEN

	<u>2022</u>	<u>2021</u>
	€	€
Overige reserves		
Stand per 1 januari	2.186.141	2.348.867
Resultaatbestemming boekjaar	<u>40.245</u>	<u>-162.726</u>
Stand per 31 december	<u><u>2.226.387</u></u>	<u><u>2.186.141</u></u>

De overige reserves worden aangehouden ten behoeve van de doelstellingen van de Stichting.

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Handelscrediteuren		
Crediteuren	9.848	896
	<u>9.848</u>	<u>896</u>

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Overige schulden		
Nog te ontvangen facturen projecten EE 4e kwartaal	254.118	388.738
Nog te ontvangen facturen bank- en interestkosten	-	2.089
	<u>254.118</u>	<u>390.827</u>

	<u>31-12-2022</u>	<u>31-12-2021</u>
	€	€
Overlopende passiva		
Administratiekosten	-	-
Accountantskosten	7.225	10.243
	<u>7.225</u>	<u>10.243</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Garantieplichting

Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie heeft in haar doelstelling opgenomen dat zij, waar de reguliere financiering van Expertisecentrum Euthanasie tekort schiet, deze tekorten kan aanvullen.

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	2022	2021
	€	€
Baten		
<i>Baten van particulieren en instellingen</i>		
Enmalige donaties en giften	229.658	230.956
Enmalige giften acties	62.844	145.539
Enmalige donaties en giften van instellingen	5.700	8.800
	<u>298.201</u>	<u>385.295</u>
Vaste bijdragen / incasso's	298.262	292.456
Nalatenschappen	288.984	64.691
	<u>587.247</u>	<u>357.147</u>
<i>Overige baten</i>	110	88
<i>Som van de baten</i>	<u><u>885.558</u></u>	<u><u>742.530</u></u>
Lasten		
<i>Besteed aan doelstellingen</i>		
Voorlichtingsactiviteiten	59.109	79.362
Verspreiding boekje "Vijf jaar consulent"	-	62.403
Bijdrage tweede lustrum EE	50.000	-
Deskundigheidsbevordering medewerkers EE	100.000	100.000
Breder beschikbaar krijgen van hulpverlening	421.590	321.926
Bijdrage communicatiemedewerker EE	15.621	-
Flexibilisering werkplekken EE	-	178.500
Dossierstudie psychiatrie	-	20.000
Coördinatie Wetenschappelijk Onderzoek	30.848	22.469
Relatiemanager GGZ	81.173	36.374
Bevordering deskundigheid beroepsgroep	24.139	18.253
Overige projecten	-	-
	<u>782.481</u>	<u>839.288</u>
Van de € 782.000 aan kosten die besteed zijn aan doelstellingen, is € 59.000 besteed aan voorlichting. Deze kosten betreffen de drukkosten van de nieuwsbrieven en de kosten voor de georganiseerde vriendenbijeenkomsten.		
<i>Wervingskosten</i>		
Kosten fondsenwerving	14.691	19.020
Incassokosten	4.809	4.735
	<u>19.500</u>	<u>23.755</u>
Van de baten is 2,20% besteed aan werving. De werving is onderdeel van de nieuwsbrieven die als voorlichting wordt aangemerkt. Vorig jaar betrof dit percentage 2,63.		

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

	€	€
<i>Kosten beheer en administratie</i>		
Kosten administratie en inning van de Vrienden	18.147	19.109
Accountantskosten	16.266	12.341
Advieskosten	-	1.126
Bestuurskosten	2.356	1.567
	<u>36.770</u>	<u>34.143</u>

De stichting heeft geen personeel in dienst. Het bestuur van de stichting is onbezoldigd.

Rentebaten en kosten

Rentebaten	-	-
Rentelasten	6.562	8.070
	<u>-6.562</u>	<u>-8.070</u>

's-Gravenhage,
Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie

Het bestuur:

Voorzitter:

De heer mr. P.P.W. Swildens

Voorzitter

Mw. drs. G.M.M. van de Ven - van den Berg

Secretaris

De heer mr. J. de Haan

Penningmeester

Mw drs. M.G.A. van Moll

Lid

Mw drs. H.E. van Tuil

Lid

2.6 Toelichting bestedingen

	A	B	Besteed aan doelstellingen				Wervings- kosten	Kosten beheer en administratie	Totaal realisatie 2022	Begroot 2022	Totaal realisatie 2021
			C	D	E	F					
Afdrachten aan verbonden organisaties			177.642	421.590	100.000	24.139			723.371	658.074	759.925
Communicatiekosten		59.109		-				59.109	83.000	79.362	
Kantoor- en algemene kosten							19.500	36.770	56.270	51.000	57.898
Totaal	-	59.109	177.642	421.590	100.000	24.139	19.500	36.770	838.750	792.074	897.186

- A) Het financieel ondersteunen van Expertisecentrum Euthanasie voor wat betreft continuïteit en ontwikkeling.
- B) Het geven van voorlichting over Euthanasie en Expertisecentrum Euthanasie
- C) Het bevorderen van betere hulpverlening aan hen die ondragelijk lijden.
- D) Het breder beschikbaar krijgen van hulpverlening aan hen die ondragelijk lijden.
- E) Het financieren van organisatieontwikkeling bij Expertisecentrum Euthanasie.
- F) Het bevorderen van de ontwikkeling van de deskundigheid van relevante beroepsgroepen.

3. Overige gegevens

3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Bestuur van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie te Den Haag

A. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties (RJ650).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten.

Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Utrecht, 26 april 2023

CROP registeraccountants

Drs. D. Davelaar-Kemp RA CISA